

Илм-фан

СТАРТАП ЛОЙИҲАЛАР БЕШИГИ

— Сухбатимизни умумбиологиянинг энг муҳим масалалари ечимини топишда микроорганизмларнинг ишгиروي хусусидати мулоҳазалар билан бошласак. Микробиолог сифатида айтгинчи, “дунёнинг санитарлари” деб аталадиган микробнинг ўзи нима ва у инсон ҳаётида қандай ўзинга эга?

Давлатимиз раҳбарининг шу йил 31 январь кунни олимлар, ёш тадқиқотчилар, ишлаб чиқариш вакиллари ва илмий-тадқиқот муассасалари раҳбарлари билан учрашувида соҳадаги долзарб масалалар ечими, илмий-тадқиқотчилик фаолиятини қўллаб-қувватлаш, янги илмий муассаса ва йўналишларни ташкил этиш хусусида сўз юритилди.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Микробиология институти директори, биология фанлари доктори, профессор Кaxрамон Давронов билан суҳбатимиз айна шу вазифалар ижроси, микробиология фанининг бутунги ривожини хусусида бўлди.

Ҳар бир одамнинг оғзат ҳазм қилиш тизимида 17 оила, 50 туркум ва 400-500 дан ортиқ турга мансуб 50 триллиондан кўпроқ бактерия симбиозда яшайди. Ҳар бир инсоннинг ичагидаги бактерияларнинг умумий оғирлиги 3-5 килограммни ташкил қилади. Ҳар бир бактерия ҳужайрасининг оғирлиги эса 10-19 грамм. Одам организмидаги бактерияларнинг аниқ таркиби унинг оғзатланиш маданияти билан боғлиқ. Замонавий адабиётларда “Инсоннинг ошқозон-ичак тизимида яшовчи бактерияларнинг таркиби инсоннинг ҳули-атворини белгилайди”, деган фикрлар ҳам бор.

Микроблар тез кўпаяди, муайян шароитга мослашувчанлиги ўта юқори. Энг қизиги, осикланиш учун ўзидан ферментлар чиқаради ва улар ёрдамида атрофидаги қийин парчаланадиган моддаларни, масалан, ҳар йил қайта тикланадиган целлюлоза саклови биомассани парчалаб, ўзига озуқа тайёрлайди. Биотехнолог олимлар эса микроорганизмларнинг бундай хусусия-

тлами билан ишлаганда унинг метаболитлари синтез бўлишини ҳар хил омиллар таъсирида бошқариш, зарур бўлганда керакли метаболитни ҳужайра ичида қолдириш ёки ҳужайрадан ташқарига чиқаришни бошқариш устида кўплаб тажрибалар ўтказилади. Шундан кейингина штаммининг қанчалик даражада рақобатбардош экани белгилаб олинади. Шу асосда технология яратилга юришлади.

Институтимизда мамлакатимизнинг турли агроэкологик шароитига мос келадиган ўндан ортиқ микроб биопрепаратлари яратилган. Улар патентлар билан химия қилиниб, қишлоқ ҳўжалиги амалиётига жорий қилинмоқда. “Фостим” ва “Ризоком” серияли биоўғитлар, “Микроўстириги” биопрепарати ва “Трихостим” номли эшитқи шулар жумласидандир.

Бу ишланмаларни ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш учун “Green Bio Tech” қўшма корхонаси ва “Global Eco Tech” мас’улияти

Қорақалпоғистон Республикаси шўрланган тупроқларининг унумдорлигини ошириш хусусиятига эга бўлган “Ер малҳами”, “Бист” ва бошқа кўп компонентли ҳамда кўп функционал препаратлар яратилиб, Республика интеллектуал мулк агентлиги патентлари билан ҳимояланган. Бу препаратлар “Био-ўғит” КТИЧК билан лицензиявий шарнома асосида катта миқдорда ишлаб чиқаришда ва мамлакатимизнинг ўнлаб туманларида кенг миқёсда ишлатилмоқда.

— Институтда фармацевтика соҳасида ўтказилаётган тадқиқотлар ҳақида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— Институтимизда Тошкент фармацевтика институтининг микробиология кафедраси филиали ташкил қилинган. Унда соҳа учун кадрлар тайёрлашга ёрдамлашши билан бир қаторда фармацевтик таъсирга эга бўлган микробли препаратлар яратиш устида ҳам ишланмалар олиб борилмоқда. Дастлабки ютуқларга ҳам эришилди. Масалан, ошқозон-ичак тизимида яра ҳосил қилувчи *Helicobacter pylori* (касаллик)га қарши таъсир кўрсатувчи “Лактопрополис”, қон таркибидаги қанд миқдорини пасайтириш хусусиятига эга “Атерис” каби доривор моддаларни тайёрлаш бўйича керакли ҳужжатлар тайёрланиб, тажриба нусхалари олинган ва синосларга берилган.

Мамлакатимизда дори-дармонга, яъни фармацевтика, косметика соҳасига катта эътибор ва ишом билан қаралмоқда. Шу муносабат билан доривор ўсимликлар-

[Скачать газету \(.pdf 4.55 mb\)](#)